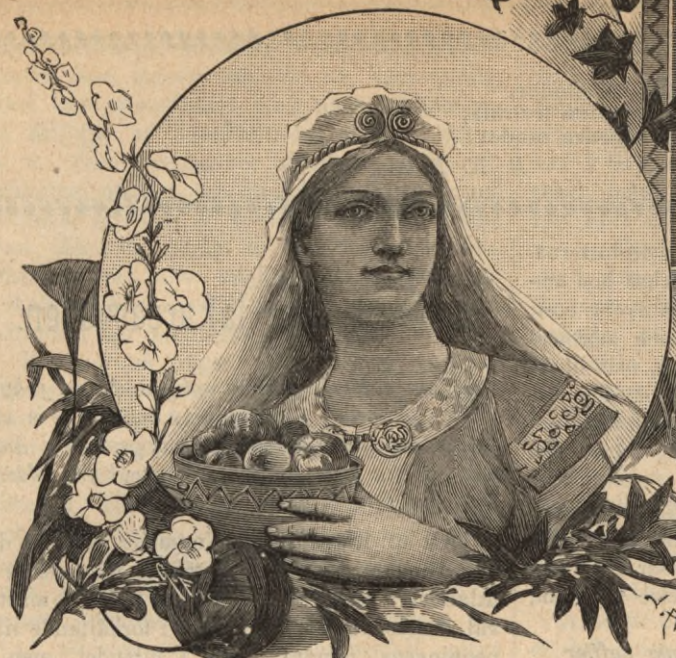

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm. Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 39 (354)

Fredagen den 28 september 1894.

7:de årg.

Prenumerationspris pr kvartal: Idun ensam kr. 1 50 Iduns Modetidning jämte kolerade planscher..... 1: 50 Iduns Modet. utan kol. pl. 1: —	Byrå: Klara Södra Kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 61 47. Prenumeration sker å alla postanstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för komplette, ingar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
---	--	---	---	---

Mathilda Wieselgren.

När vi stå vid en avslutad lifsgärning, spörja vi gärna, hvari denna bestod, och i vår tid är det vanligt, att äfven kvinnan, när hon i samhället intager en bemärkt plats, där lämna synliga spår efter sig.

Så är dock icke förhållandet med henne, hvars bild vi i dag teckna. Hennes uppgift var endast att vara domprosten Wieselgrens trofasta hustru, den utmärkta vårdarinnan i hans hem och barnens ömma fostrarinna. För hustrun är det en ära, men på samma gång en svår uppgift att vara föräddad med en utmärkt man. Om ett sådant äktenskap skall blifva lyckligt, måste hon vara nog ödmjuk för att kunna träda i bakgrunden och nog storslagen att kunna offra sina egna intressen. En sådan kvinna var emellertid domprostinna Mathilda Wieselgren.

Hon föddes i Flo socken af Skara stift den 2 augusti 1816. Föräldrane voro förvaltaren Magnus Rosenqvist och hans maka Hedvig Maria Gullander, kyrkoherdedotter från Skåne.

En samtida med herr Rosenqvist, provinsiallä-

karen doktor Bergman, säger om honom, att han var den mest begåfvade personlighet doktorn lärt känna.

Vid icke fyllda sjutton år, den 15 april 1833, firade Mathilda Rosenqvist sitt bröllop med utnämnde kyrkoherden i Vesterstads och Östraby församlingar af Lunds stift, fil. d:r Petter Wieselgren, och kort därpå inflyttade de unga makarna i Vesterstads prästgård.

Wieselgrens arbete i dessa församlingar var ett förspel till hans verksamhet för svenska folket.

När han tillträdde sitt pastorsämbete, kokade brännvinspannan i hvarje stuga, folket var försänt i fattigdom, okunnighet och laster. När han fjorton år därefter lämnade Vesterstad, var elden under pannan släckt, välklädda, själfägande bönder fyllde kyrkorna, folkskolor byggdes i socknarna, frid och enighet rådde i hemmen. Ett sådant arbete kunde nöta på en mans kraft, ty omtanke och bekymmer fåra den mest hoppfulles panna, det kunde stundom bringa ett mindre lifligt sinne än Wieselgrens ur jämvikt; men möttes han ock ute i lifvet af dissonanser, så-

Inga ärestoder
kvinnans dygder vinna;
men där böner brinna

mellan tårefloder,
heter hjälten kvinna,
heter segrarn moder!

B. E. Malmström.

rades hans öra där af den råa visan, vämjdes hans estetiska sinne af allt det osköna han såg, sviktade någon gång den hoppfulle mannens tro — i hemmet utjämndes allt.

Där ljud den unga, fagra hustruns vackra sång, där fann hans poesi och intelligens sin resonansbotten, där, om hans förtröstan vacklade, stöddes han af en barnatro, som genom lifvets alla pröfningar höll ut och tillväxte.

Petter Wieselgren hade en gång önskat att som missionär få arbeta i Japan. Han fick sitt missionsfält i Sverige. Men icke voro hans fiender hemma mindre farliga än hedningarna skulle blifvit, icke hade han fått utstå många flere strapatser där än här. Om modern också af barnen var bunden vid hemmet, med sin oro och sina förböner följde dock maken sin make på hans färder i det vidsträckta fäderneslandet. Hans motgångar voro hennes, och öfver hans segrar fröjdades hon mera, än hon skulle ha gjort, om hon varit den som vunnit dem. Wieselgrens namn blef ett märke att samlas omkring, och är ifrån år växte deras antal, som ansågo sig äga kraf på hans och hans frus gästfrihet. Fru Wieselgren förstod som få konsten att förena familjemedlemmarna och ändå göra hemmet rymligt. Hennes mans vänner blefvo hennes egna, och hon svek dem aldrig.

Gästfriheten i det Wieselgrenska huset så väl i Vesterstad som Helsingborg och Göteborg var af det gamla hederliga slaget.

Där samlades sällskapet klockan fyra på eftermiddagarna kring kaffebordet, hvars korgar bräddades af många slags kaffebröd, och hvad som än förekom vid den rikliga aftonmåltiden; där efter gammal god sed gästerna *sutto* till bords, någon sorts gröt var det alltid.

Hur frikostig plägnaden än var, trädde den dock i bakgrunden för den personliga välvilja och hjärtlighet, som från värdinnan i den förtroliga kretsen, »mor Wieselgren», flödade mot hennes gäster. Denna hjärtlighet parades med fin humor och originell intelligens. Hon kunde, där så behöfdes, på ett oefterhärmligt sätt säga sina sanningar, och hon sade dem så, att ingen djärfdes motsäga henne.

Barnafrom som hon var och genomträngd af levande kristendom, var hon icke den, som från sitt hem utestängde glädjen. Tvärtom, kring henne samlades gärna, icke endast den egna barnaskaran, utan också den kamratkrets, som i begåfning jämbördig och förenad genom lika intressen med de uppväxande sönerna och döttrarna under hennes ögon utvecklade sin originalitet. Den originella tonen i detta hem nådde dock sin höjdpunkt, när far kom in från sitt dagsarbete och slog sig ned i kretsen. Kring den röda stolen i salen flockades då alla. De unga togo plats hvar de kunde, flickorna bokstafvigen vid den genialiske mannens fötter.

Kvällen slöt med gemensam bön. Hemlifvet var genomsyradt af tro och kärlek, och från den himmelske faderns händer togs lifvets glädje liksom dess pröfningar.

De senare hade icke varit få. Fyra mindre barn, två fullvuxna döttrar, själfva mödrar, måg och sonhustru hade domprostinnan följt till grafven, innan hennes lifs stora sorg inträffade den 10 oktober 1877. Efter att en längre tid sett sin make aftyna fick hon då reda hans sista hvilobädd. I sjuutton år änka, har hon

under denna tid ensam fått bära förlusterna. Den sista kvarlevande dottern, också hon omgifven af en barnskara, har döden ryckt bort, och bland barnbarnen, farmors och mormors älsklingar, har han också gått fram, men likväl stodo vid den gamla moderns graf, då den söndagen den 16 dennes för henne öppnades, sönerna Harald, Sigfrid och Magnus *), 7 barnbarn och 6 små barnbarnsbarn.

I samhället spåra vi ej Mathilda Wieselgrens lifsgärning, men ur de frön modern sädde i sina barns hjärtan skola skördar gro, som in i sena tider varda till välsignelse för hem, samhälle och fädernesland.

Amanda Leffler.

Mänsken.

*Dufna, äldriga alléer sänka
Drömtungt lummiga grenar ned.
Murgrönsrankor murkna stammar länka
I sin boja i ostörd fred.*

*Gräs och löf i månens skimmer glimma
Pärlbegjutna af daggens bad.*

*Från bassängerna af marmor dimma
Smyger in bland kastanjers rad —*

*Flyter böljande på mörka dammar,
Hvarest rufvande dvala bor;
Sveper lätt kring gamla tårpilsstammar
Däfven slöja af töckenflor.*

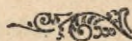
*Öfver vassomkransad vattenyta
Simmar ljudlöst en snövit svan;
Följer, utan att dess spegel bryta,
Månens strimma på dunkel ban.*

*Djup en tystnad råder. Sömnens ängel
Dagens oro i slummer dränkt;
Själfsva vattenliljan på sin stängel
Sig till drömmar i djupet sänkt.*

*Blott en daggtyngd gren i natten skälver,
Och ett glittrande vattenfall
Plaskar svagt och i cisternen hvälver
Söndersplittrad sin vågs kristall.*

Slottet Benmrath 1894.

Edv. Hammarstedt.

*) Bibliotekarien Harald W. och generaldirektör Sigfrid W. i Stockholm samt pastor Magnus Wieselgren i Göteborg.

Läkare och läkarearvoden.

Som bekant fördes nyligen denna fråga på tal i vår tidning, och ett pris utfästes för den tänkvärdaste uppsatsen i ämnet. Detta pris tilldömes härmed fru Maria Nyström för följande:

I ett af Iduns senaste nummer omtalas de höga honorar, vissa framstående specialister i utlandet betinga sig. Till en god del måste väl dessas storlek reduceras i förhållande till penningens mindre värde i utlandet, men i hvarje fall stå de dock i intet förhållande till våra läkares ganska måttliga pretentioner. Visserligen hör man äfven här om ett och annat högt läkarearvode, men vanligen har detta fordrats af någon rik patient, som utan uppoffring kunnat utbetala detsamma; och om läkaren tager ett högre honorar af den rike för att sedan dess billigare kunna lämna sin hjälp åt den fattige, så är ju därom i mänsklighetens intresse intet annat än godt att säga. Man har också som bevis för att läkarearvodena äro alltför höga anført, det de flesta framstående läkare inom endast några år blifva förmögne män, men i hvilket yrke, hvilken gren af vetenskap, konst eller industri bryta sig ej snillet och begåfningen en väg till lifvets höjder?

Det är väl att antaga, det den, som sysslar med den ädlaste af vetenskaper, vore för högsint att ockra på sina medmänniskors lidanden, men det finnes ett ganska giltigt skäl för den framstående läkaren att hålla priset på sina råd högt, och det är för att skydda sig att blifva öfverlupen af patienter, hvilka för sina lindriga åkommor väl kunnat vända sig till hans mindre framstående kolleger och därigenom äfven bereda dem en måttlig inkomst. Ofta händer ock, som ofvan antydts, att läkaren, oaktadt skenbart höga fordringar, för intet eller mot en modererad afgift ger sin hjälp åt den verkligt lidande. Sälunda berättas om en afliden framstående läkare, känd för sina höga pris, att han vid en fattig mans framställan om sina knappa tillgångar gaf det afspisande svaret: »Ja, då kan jag inte hjälpa, jag har mitt bestämda pris.» Men strax därpå, sedan läkaren tagit reda på sanningsenligheten af mannens uppgifter, erhöll mannen ett bref, innehållande den erforderliga summan. Hvem som var afsändaren af brevet, var lätt att gissa.

Därför må ingen verkligt lidande tveka att vända sig till en framstående läkare, ty det är ett stort misstag att antaga, det åsynen af mycket lidande förhårdar hjärtat; tvärtom håller den ständiga beröringen med lidande och olyckliga människokärleken vaken, under det den, som blott ser njutning och glädje, alltför lätt glömmer, att lifvet äfven har en skuggsida.

Ofta är man själf orsaken till, att man får betala mera än botandet af ens onda verkliga är värdt. Det är då man sätter läkarens tålmod på prof med alla slags bagateller eller trötter ut honom med långa och vidlyftiga beskrifningar öfver kanske fullkom-

ligt obetydliga åkommer. Den sjukdomshistoria, man lämnar läkaren, bör vara tydlig, kort och framförallt blott angå sjukdomen, ej åtföljas af känsloutbrott, vänners råd o. s. v. Som varning för att ej genom sin ordrikedom utsätta sig för något liknande, må följande sarkasm af doktor P. tjäna. Sedan han tålmodigt åhört en frus långa lidandes historia med alla möjliga och omöjliga utvikningar från ämnet, gaf han följande svar: »Munnen har åtminstone intet fel.»

Kommer så frågan: »huru skall man honorera sin läkare?» I hvarje fall är det klokast att fråga honom själf. Det är ett *löjligt pryderi* att ej kunna fråga en läkare om hans pris. Läkaren måste lefva på sin praktik likasom handelsmannen på sin försäljning, och ingen tvekar väl att fråga priset på varorna i en butik. I de flesta fall erhåller man äfven en ordentlig uppgift, och då är saken klar, och man bör då ej gärna, om ej i alldeles särskilda undantagsfall, gifva mera än som fordrats, ty dels kunde hända det läkaren afspisade den ogrannlaga välmeningen med beskedet, det han ej tager emot drickspenningar, dels är det fullkomligt onödigt, om man ej genom långvarig sjukdom eller genom en af läkaren visad ovanlig vänlighet kommit i det förhållande till honom, att man anser sig kunna gifva honom en vängåfva.

En och annan läkare bibehåller ännu, som en kvarlefva från en förgången siratlighet, oseden att låta patienten själf bestämma honoraret. Råkar man i en sådan dilemma, och kan man ej genom vänner och bekanta skaffa sig ett ungefärligt begrepp, om hvad man bör gifva, får man lof att själf söka tänka sig in i saken. Man må då ej beräkna värdet af rådet blott efter den knappa tid, som därtill åtgått, utan äfven taga med i beräkningen läkarens långa studiekurs och de stora kostnader han måste vidkännas i och för anskaffandet af dyrbara instrument och böcker. Det är ej en dagakarl, som skall aflönas, och det är sålunda ingenting att anmärka, om äfven en ung läkare beräknar ett par kronor för enkel konsultation, under det undersökningar, operationer, vidlyftigare rådpåläggningar, äfvensom besök hemma böra betinga betydligt högre pris. Efter detta kan man sålunda ställa sina beräkningar, dock med fäst afseende på, att en berömd läkare fordrar mera, liksom åter vid en lång sjukdom med dagliga läkarebesök man ej så strängt behöfver hålla på priset pr gång.

I *intet fall* bör läkarearvodet lämnas i annan form än reda penningar. Mer än en läkare hör man beklaga sig öfver den uppsjö af soffdynor, tofflor etc., hvilka i form af läkarearvoden hopats öfver honom. Hade han halfva värdet i penningar, hade han kunnat rikligt tillfredsställa hela sitt behof i den vägen och då fått allt efter egen smak, och något affektionsvärde kan man väl ej begära, att läkaren skall fästa vid dessa gåfvor från i alla fall ganska likgiltiga personer, om han än vid deras sjukbädd visat sig hjärtligt deltagande.

De höga honoraren vid dödsfall betingas ej af läkaren, utan bero naturligtvis hufvudsakligen på pietet hos den aflidnes egna. Man kan ju godt förstå, det man gärna visar hvarje möjlig erkänsla åt den, som med råd och hjälp bistått en kär afliden vid den sista svåra kampen. Dessa honorar bero naturligtvis helt och hållet på en hvars råd och lägenhet; från läkarnes synpunkt äro de ej nödvändiga.

Men små eller stora, kännes det vanligen dock surt att betala läkare- och apoteksräkningar, ty då räkningen kommer, är plågan längesedan glömd och, som man aldrig kommer i håg att tillräckligt värdera hälsan, så snart man äger den, tycker man sig hafva fått rakt ingenting för dessa penningar. Då vi emellertid ej kunna begära, att läkaren skall gifva sin hjälp för intet, återstår blott för oss själfva att så mycket som möjligt undvika att anlita den. Och därvid kunna vi utträtta mycket. Först och främst genom att *bevara* vår hälsa.

Därvid hafva vi att anlita två absolut säkra medel: ett enkelt lif och arbete. Nödvändigheten af ett enkelt och regelbundet lif har otaliga gånger framhållits, särskildt hvad barnen beträffar. Regelbundet lif, enkel föda, frisk luft och renlighet skulle i längden ruinera läkare och apotekare.

Arbetet åter är det bästa läkemedel emot en hel massa nervösa och inbillade sjukdomar. Men det bör vara ett *ordentligt* arbete, där man verkligen får lof att nedlägga sin tanke och energi, ej tapisserisöm, som man blott håller i handen, för att ej synas sysslolös. Det är oftast hos de burgna klassernas kvinnor man finner dessa otåligen, nervösa, ofta inbillade krämpor, hvarmed de pina och tråk ut både hemmet och läkaren. I de flesta fall är det bristande arbete, som är skulden till dessa lidanden. Då man arbetar med lif och lust, så fäster man sig ej vid en liten stickning här eller där, inga sjukliga inbillningar få tid att smyga sig på en, ja, man kan till och med hafva en och annan åkomma, utan att man vare sig till sinne eller lynne känner sig sjuk, så länge arbetskrafterna stå bi.

Man må också ej tro, att den inbillnings-sjuka, då sjukdomen blott är ett fantasifoster, slipper apoteksräkningarna. Icke alla läkare äro lika samvetsgranna som den, hvilken åt en sådan där nervös fru, hvars kläna aptit blott kunde retas af de utsöktaste delikatesser, gaf det enkla rådet: »Åt gröt och mjölk». Ofta föreskrifver nog läkaren, för att ställa den inbillnings-sjuka tillfreds, något sockradt eller med en oskadlig saft tillsatt vatten, och man får kanske på apoteket betala flere kronor för en medicin, hvilken man gratis kunnat tappa från närmaste vattenledningsrör.

Sedan återstår ännu en fråga: är det verkligen skäl att vid första lilla illamående vända sig till läkare? Hygienikern och läkaren skulle väl obetingadt svara: ja; men vi få lof att taga hänsyn till ekonomi och den praktiska erfarenheten. Hvad skulle man säga, om en maskin — vare sig symaskin, slättermaskin eller hvilken annan maskin som helst, som skall användas i det dagliga lifvet — om den vid minsta lilla motighet råkade så i olag, att den måste sändas till reparation? Helt visst skulle man fördöma både maskinen och maskinbyggaren. Men Gud är en bättre maskinbyggare än någon annan i hela världen, och han har nog inrättat det mänskliga maskineriet så, att det själf öfvervinner små missöden eller åtminstone med helt enkla medel kan ställas rätt igen. Man behöfver ej beskyllas för kvacksalfveri eller lätt-sinnig lek med hälsan, om man dels gifver naturen litet tid att reda sig själf, dels ock försöker några enkla husmedel, innan man vänder sig till läkaren.

Särskildt hvad barnen beträffar är det ej alltid nyttigt att oupphörligt anlita läkaren, ty erfarenheten visar (man behöfver knappt gå utom sin egen umgängeskrets för att fin-

na något exempel), det sådana barn oftast blifva pjunkiga och klemiga. Detta är helt naturligt, ty barnet lär sig då att, i likhet med sin oroliga mamma, gifva akt på hvarje obetydlig liten störning i dess välbefinnande.

Att man ej genast, då barnet är sjukt, skickar efter läkare, är hvarken bevis på likgiltighet eller vårdslöshet hos föräldrarna. Tvärtom fordrar denna sjukvård utan läkare en allvarlig uppmärksamhet af föräldrarna, på hvilka hela ansvaret, hvilket annars delats af läkaren, då faller. De måste då nog öfvervaka, att ej den lindriga åkomman visar ringaste elakartad natur, ty *då* måste läkare anlitas; men vanligen äger barnanaturen en stor förmåga att hjälpa sig själf, och då är det ej värdt att »skämma bort naturen med medikamenter», som en förr i världen ej så orätt funnen vishetsregel lydde.

Fostras barnen i hemmet i sunda och enkla vanor, och äro alla hemmets medlemmar upptagna af ordnad arbete, då skall säkert så mycket årligen inbesparas på läkare- och apoteksräkningarna, att när *verklig* sjukdom inträffar, man ej behöfver vara rädd ens för specialistens höga honorar.

Maria Nyström.

Ett krigsäfventyr från år 1864.

Då man vistas på »Askov utvidgade folkhögskola», förut nyligen omtalad i Idun, fästes ens uppmärksamhet ovillkorligen vid en vänlig gammal dam i stor, vit mössa med många rynkningar och spetsar. Lifligt och hjärtligt hälsar hon en hvar, och med lefvande intresse följer hon alltid föreståndarens, Schröders, tankerika historiska föredrag. Det är den mer än 80 åriga öfverstinna Wagner, fru Schröders moder, och sedan många år bosatt hos sin dotter i Askov.

I besittning af sin fulla själsspänstighet berättar hon stundom om sitt märkliga äfventyr under 1864 års krig, då hon af österrikarne bortfördes såsom en krigsfånge af stor betydelse.

På våren 1864 hade hon nämligen lämnat Köpenhamn för att besöka sin gifta dotter i Rödding — Ludvig Schröder var då föreståndare för folkhögskolan därstädes.

För att undvika all beröring med de vare sig tyska eller danska trupper, som befunno sig i Jylland, for hon med ångbåt till Aarhus och därifrån med deligence öfver Ringkjöbing till Ribe samt sedan vidare till Rödding. Under hela resan syntes ej några trupper till, men kriget och dess händelser utgjorde allas samtalsämne. I Rödding väntade man med oro, att fienden på ett obehagligt sätt skulle gifva sin närhet tillkänna. Schröders varma patriotism var nämligen bekant för alla.

Några veckor förflyto i relativt lugn. Men en dag erhöll fru Wagner ett bref från sin son, dåvarande löjtnant, nu öfverstelöjtnant Wagner, hvilken för tillfället tjänstgjorde vid Hegermann-Lindencrones regemente, då förlagdt till Mors — som bekant en ö i Limfjorden. Detta bref innehöll åtskilliga militära meddelanden, bl. a. att man å Mors numera trodde sig hafva fienden endast på ett par mils afstånd. Detta senare var dock ett misstag. Fru Wagner visste det och underrättade sin son såväl härom som om en del andra saker, angående hvilka man å Mors sväfvade i okunighet.

Men dagen efter brevets afsändande fick man i Rödding höra, att det i det närbelägna Foldingbro funnes en anseelig österrikisk afdelning, som gjort en mängd personer till fångar — bland dem också en högt aktad man, »sognefoged» Bay — och just lagt beslag på gårdagens post och brefsäckar.

Öfverstinna Wagner intogs af oro, ej för sig själf, men för sin svärson och hans unga hustru. Under natten kunde hon icke sova. Hundarna skällde rundt omkring i alla gårdar, och när kl. slagit ett, spratt hon plötsligt upp vid ljudet af

en rullande vagn och steg af järnbeslagna stöflar utanför fönstren.

Mycket riktigt; det var en liten afdelning österrikare, som kommit för att i täckvagn och under stark bevakning bortföra den person, som skrifvit ett visst, i den röfvade postsäcken uppsnappadt bref. Detta röjde nämligen så stora militära insikter, att österrikarna ansågo, det en framstående officer måste dölja sig bakom kvinnonamnet.

En gråklädd österrikisk underofficer framförde nu till Schröder fordran, att brefskrifvaren måtte utlämnas; Schröders försäkran, att hans femtio-åriga svärmor verkligen skrifvit brevet, ville han ej tro. Till slut förklarade han bestämdt, att de måste hon i alla händelser såsom fånge följa honom till högkvarteret.

Härvid förblef det. Öfverstinnan Wagner måste stiga upp, kläda sig och finna sig i omständigheterna. Med stort jämnmod gjorde hon också detta, i sitt sinne djupt tacksam öfver att äfventyret gällde henne och icke hennes barn.

Inom kort satt hon i vagnen. Den gråklädde underofficeren satte sig midt emot henne med laddad pistol; en stark eskort af ryttare omgaf vagnen, och åstad bar det i mörka natten. Snart var man i Födingbro. Vagnen med den viktiga fången stannade framför dörren till gästgifveriet. Inne i stallet, hvares dörr stod öppen, låg ett tjockt halmlager, hvarur det ena hufvudet dök upp efter det andra för att se hvad som stod på; det var österrikiska soldater.

Den gråklädde med pistolen sprang ned från sin plats och eskorterade fru Wagner till ett officersrum, som blef henne anvisadt. Här mötte henne en annan officer med en fråga, som hon under natten och nästa dags lopp ofta fick höra: »Haben Sie schon gefühstücht?» Fru Wagner svarade torrt, att man i Danmark icke brukade äta frukost kl. 2 på natten.

Men önskade hon ej något? Hon skulle genast erhålla, hvad hon begärde.

Hon önskade då te. Detta bars in till henne af en tjänarinna, som höll på att tappa brickan vid anblicken af en äldre, fin dam under bevakning.

»Jessiken, frun är väl inte fången?» utbrast hon.

»Det kan ni väl se,» svarade fru Wagner leende och drack sitt dåliga te.

Officieren, som gjorde ett obehagligt intryck, kom nu åter in, satte sig på sängkanten för att konversera och sade bl. a. uppmanande, att frun för all del icke skulle vara rädd.

»Nej, det faller mig sannerligen inte in. Men jag anhåller, att det snart måtte bli ett slut på det här; det tillhör ej mina vanor att ryckas ur sängen midt i natten för att flacka omkring på vägnarna.»

Hon fick emellertid till svar, att hon först och främst skulle föras till Kolding.

Hon tog alltjämt saken lugnt. Och så fortsattes resan: den gråklädde satt på baksätet och en annan på kuskbocken; 60 ryttare redo nu framför vagnen, som följdes af en lång rad skramlande lastvagnar.

Så bar det af mot Kolding; officerarne språnge fram och tillbaka för att genom vagnsfönstret titta in till den fångna frun, som just icke sände de blidaste blickar.

Till Kolding kommo de kl. 12 middagen, följda af en stor skara nyfikna, som ville se den så väl eskorterade fånge, hvilken af fienden fördes till rådhuset. Hon blef införd i detta och mottagen af en mycket höflig officer, som bad henne besvara sig bort till »Svenssons hotel», där högkvarteret var. Den grå österrikaren med pistolen var strax till reds och marscherade bredvid fru Wagner, som nu började se saken från den komiska sidan.

Men då officeren från rådhusfönstret upptäckte »den grå», sprang han efter och befälde denne att aflägsna sig, i det han frågade fru Wagner, om han icke generade henne.

»Bevars,» svarade hon, »den där karlen generar mig inte det minsta!»

Officieren ville emellertid själf föra henne till det bestämda stället och inledde den följande examineringsen med att fråga, om hon vore nöjd med den behandling, hon rönt.

»Ja, hvad tycker ni väl själf — att på detta sätt tvinga en gammal kvinna att midt i natten flacka land och rike rundt! Men nu önskar jag återvända hem. Arresteringen måste bero af ett misstag.»

»Nej, tvärtom! Ni har ju en son, som tjänstgör vid hären?»

»Ja,» svarade fru Wagner och såg forskande på honom. Han nämnde emellertid sonens namn

och adress, såsom hon skrifvit den på det förut omtalade brevet.

»Nu inser ni naturligtvis, hvarför ni är här?»
»Jaså — hänger det så ihop!»

Då de anlände till hotellet, var befälhafvaren ej tillstades. Under väntetiden började fru Wagner att undersöka ställningen.

»Eftersom ni sagt mig, att brevet till min son är orsak till, att jag nu befinner mig här, kan jag kauske också få veta, hvad af brevet innehåll, som vållat mitt tillfångatagande?»

Officieren svarade undvikande, att det skulle hon nog snart få veta, men ledde därpå samtalet in på politiken och förklarade, att kriget snart skulle uppböra.

»Jaså?»

»Jo — preussarne arbetade ihärdigt nere vid Dybböl, som senast inom 8 dagar måste falla.»

En axelryckning blef svaret.

Nu inträdde ännu en officer och hälsade, men fru Wagner utbrast:

»Det förvånar mig att se mig omgifven af idel österrikare; det är just icke glädjande.»

»Hvarför det?» frågade officeren.

»Om preussarne veta vi, att de äro våra arffinder,» svarade fru Wagner, »men österrikarne trodde vi vara våra vänner. Ni skola i alla händelser icke inbilla er, att ni vinner något genom den allians, ni nu ingått.»

Officerarne medgäfvode detta, och efter ännu en stunds samtal infann sig befälhafvaren med ännu en officer.

Den förre uppmanade nu fru Wagner att meddela, hvar hennes son för ögonblicket befunde sig.

Hon såg honom rakt i ansiktet:

»Och ni framställer på fullt allvar en sådan fråga? Huru skulle jag kunna vara underrättad om Hegermann-Lindencrones rörelser? Troc ni, att krigets gång medför, att jag skulle vara bättre underrättad än alla de tidningar, som ligga här spridda på ert bord?»

Officerarne sågo något flata på hvarandra, men mumlade något om, att på grund af innehållet i hennes bref måste hon vara invigd i åtskilligt — en dam med den intelligens, ett sådant bref utvisar, o. s. v.

Fru Wagner svarade, att enligt hennes åsikt vore Hegermann-Lindencrone på Mors. Men detta ville ingen tro; de österrikiske officerarne påstodo, att den danska kåren för längesedan borde hafva lämnat denna punkt.

Då de förgäfvode sökt få veta något af den gamla damen, blef frågan: »Haben sie schon gefühstücht?» dem en välkommen reträtt.

Därpå serverades en splendid frukost, och under denna sade en af officerarne, att, ehuru danskarne voro så dåligt utrustade, måste fienden dock i högsta grad erkänna det unga manskapets tapperhet och uthållighet. »Orsaken härtill förstår man bäst,» tillade han artigt, »då man haft äran att göra bekantskap med en af de spartanska mödrarna.»

»Ni misstager er grundligt,» sade fru Wagner, »om ni tror, att mina söner äro uppfostrade efter något slags system; de äro tvärtom uppfostrade i största möjliga frihet.»

»Jag ber om ursäkt» — den österrikiske officeren höjde sitt glas — »men tillåt mig att för er son här få uttala de ord, som jag icke skulle kunna säga åt honom själf, om jag möter honom: lefve han!»

Fru Wagner erhöi omsider tillstånd att återvända hem. Men i detsamma kom hon att tänka på den äfvenledes fångne »sognefogden» Bay.

»Han måtte väl kunna få följa hem med mig?» frågade hon.

»Detta kan tyvärr icke tillåtas; han är en farlig agitator.»

»Agitator! Huru skulle han kunna vara det? Han är en utmärkt dansksinnad man och bland Slesvigs danska befolkning finnes det ioga andra agitatorer än tyska slesvig-holsteinare,» var den modiga damens käcka svar.

Omsider gaf officeren med sig.

»Om ni vill ansvara för, att »sognefogden» förhåller sig lugn, så skall han bli fri.»

»Huru kan ni väl begära något sådant af en gammal kvinna! Men var ni själf lugn — han skall icke göra något orätt.»

»Lofvar ni då att allvarligt förmana honom?»

»Ja, det gör jag — han skall få sig en ordentlig förmaning!»

Vagnen kördes åter fram, fru Wagner steg i och återvände till Rödding, i triumf medförande den befriade »sognefogden».

Jämmt trettio år ha förflutit sedan Danmarks stora olycka; folket har åter rest sig upp ur den djupa sorg, hvari det 1864 blef nedsänkt.

Detta är ett verk ej blott af praktiska och fosterlandsälskande män; det bör i icke ringa mån tillskrifvas det faktum, att Danmark är rikt på själsstora, varmt fosterlandsälskande kvinnor sådana som öfverstinnan Wagner.

Ännu lefver hon älskad och vördad hos sina barn i Askov och kan för barnbarnsbarn förtälja sitt märkliga äfventyr från krigsåret 1864.

Cecilia Bååth-Holmberg.

På förekommen anledning

påpekas, att man — för att erhålla gratis-pärmar till romanbiblioteket — själf förut måste vara prenumerant till årets slut samt anskaffa och insända kvitto för en ny prenumerant å sista kvartalet. Detta framgår ju ock tydligt af våra tillkännagifvanden i saken. Till denna förmån berättigar således ej, som några tyckas tro, att endast för egen räkning förnya prenumerationen.

Ett lärarinnehem.

Några tänkande och människovänliga personer i vår hufvudstad ha sedan flere år umgåtts med den planen att härstädes grundlägga ett lärarinnehem. De tysta föresatserna hafva mognat, de stilla förberedelserna hafva vuxit utåt, och en liten grundplåt har insamlats, — vi påminna om den under m:me Millets beskydd hållna soaréen i våras.

På ett möte i maj detta år bildades en förening med namn »Stockholms internationella lärarinnehem», och till styrelse för denna förening valdes: fruarna A. Wicander, född Mesterton, ordf., K. Bohman, född Ruffel, vice ordf., D. Schwartz, född Lundblad, skattmästare, och M. Frestadius, född Höglund, lektor J. Humble, m:me René Millet, pastor R. Ostermann, fruarna A. Schultess, född Alströmer, och W. Uppström, född Gerbing, samt till suppleanter fru G. Linder, född Peterson, fröken Theresa Geijer och fröken Anna Ulrich, sekreterare. Till föreståndarinna för hemmet har sedan utsetts m:lle Louise Andrié.

Nu har i dagarne den glädjande underrättelsen ingått, att den första lokalen för hemmet blifvit hyrd och i höst lär en basar för ändamålet gå af stapeln.

I nr 13 för i år ägnade Idun den vackra saken ett omnämnande, men vi vilja nu något utförligare redogöra för idén, hvilken grundad på utländska erfarenheter af glädjande art, här fått själfständig utveckling.

Meningen är, att detta hem, ställt under god och erfaren ledning, skall erbjuda inackordering till billigt pris, för längre eller kortare tid, åt bildade kvinnor af svensk eller utländsk nationalitet, hvilka ägna sig åt undervisning eller uppfostran, och särskildt vill det utgöra en tillflyktsort för sådana lärarinnor, som för tillfället sakna anställning eller af hälsoskäl behöfva någon tids hvila och ro. Äfven tänker man där mottaga bildade kvinnor, som för studier eller för utbildning i någon förvärfsgren uppehålla sig i hufvudstaden.

Vi behöfva knappt påpeka, huru svårt det brukar vara för en för sitt uppehälle arbetande bildad kvinna att inom sina tillgångar finna ett godt inackorderingshem i Stockholm, då hon af någon orsak behöfver vistas en tid därstädes.

Flossa-apparaten

Liedbergs patent. Pris: 4 kr.

Obs! Endast denna apparat berättigar till deltagande i Iduns pristävling. Bästa konstruktion. Prisbilligast. Förevisas dagl. vid vår utställning i Industrialpalatset.

Liedberg & Bäckgrens maskinaffär

3 A Klara V. Kyrkogata. Stockholm.

Äfven för utländskorna, hvilka ofta som helt unga flickor komma hit för att förtjäna sin utkomst som lärarinnor eller barnvårdarinnor, vore ett dylikt hem af stor betydelse. Man har tänkt sig, att hemmet skulle kunna utgöra en samlingsplats för dem, och att de där skulle finna tillfälle till umgänge med landsmaninnor och förströelse af hälsosam art.

Med andra ord, här i detta hem skall den för sin utbildning arbetande unga kvinnan kunna känna sig hafva en fristad, där hon i ro och under goda förhållanden kan arbeta för sin framtid. Här kan den af sitt kall ansträngda lärarinnan finna en tids hvila för själ och kropp, och den i främmande land ensamstående utländskan kan här känna sig hafva ett hem att gå till, där hon kan finna ett moderligt råd och stöd i sina bekymmer.

Villkoren för att blifva medlem af Stockholms internationella lärarinnehem äro med flit ställda så, att de skola vara möjliga att uppfylla äfven för personer med mycket begränsade tillgångar. Genom att erlägga en årsafgift af endast 1 krona, blir man s. k. passiv ledamot och har som sådan utsikt till att, så vidt utrymme och behof medgifva, blifva mottagen som pensionär i hemmet. En något högre afgift — 3 kronor, genom hvars erläggande man blir aktiv ledamot, berättigar att vid föreningens årsmöte deltaga i besluten. Den, som på en gång erlägger en afgift af minst 25 kronor, blir ständig medlem och befrias från vidare årsafgifter.

Inackorderingspriset kommer att ställas så lågt som efter förhållandena blir möjligt.

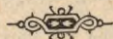
Hemmets ekonomiska existens är åtminstone till en början till stor del beroende på yttre understöd. Man hyser dock den förhoppningen, att hemmet med tiden skall arbeta sig upp till en god ekonomisk ställning. Så har skett med många af de hem, man i utlandet ser, hvilka först kämpat med svårigheter, men nu uppnått en blomstrande och säker ställning.

Den vackra tanke, som ligger till grund för bildande af dessa hem, den nämligen att i någon mån för de ensamma kvinnorna ersätta familjehården, har nämligen visat sig tillräckligt lifskraftig för att tillförsäkra dylika företag en varaktig framtid.

Ehuru hemmet egentligen öppnas först på nyåret, komma möjligen redan i höst några pensionärer att jämte föreståndarinnan inflytta i den förhyrda lokalen, 26 Kungsgatan.

Vi äro öfvertygade om, att många af dem, som läsa dessa rader, med varmt intresse skola omfatta detta företag, och särskildt tro vi, att föräldrar med glädje se, att något göres till lättnad och hjälp för dem, åt hvilka de anförtro det ytterst mödosamma och ansvarsfulla arbetet att fostra och undervisa det uppväxande släktet.

Den, som önskar ingå som medlem i föreningen eller teckna tillfälligt bidrag, kan anmäla sig skriftligt eller muntligt hos styrelsen för Stockholms internationella lärarinnehem, 26 Kungsgatan, Stockholm, där äfven teckningslistor finnas tillgängliga.

Kvartalsprenumeranter

erinras om nödvändigheten att nu **omedelbart** förnya prenumerationen för oktoberkvartalet, som begynner med nästa nummer.

Pärmar gratis

till Iduns romanbibliotek för hela årgången 1894

erhåller *hvar och en* af våra läsarinor, som åtager sig den helt visst ganska ringa mödan att anskaffa *en enda ny prenumerant för sista kvartalet (oktober—december) af Idun för i år*. Redaktionen har nämligen beslutit att för detta kvartal anordna en profprenumeration öfver hela landet, på det att tidningen och dess stråfvanden för de svenska kvinnorna och hemmen må bli kända i ännu vidare kretsar än hittills. Vi hoppas äfven, att *ingen* af våra läsarinor skall försumma bistå redaktionen i denna sak, lika visst som *ingen* af dem är i den ställningen, att hon ej kan värfva *en* ny prenumerant för de svenska hemmens organ. *För den ringa kvartalsafgiften af kr. 1: 50 erhåller hvarje prenumerant en så afsevärd valuta, att den måste anses vida öfverträffa prenumerationsafgiften. Se för öfrigt härom det utförligare tillkännagifvandet i n:r 37!*

Till hvar och en, som alltså anskaffar *en* ny prenumerant på sista kvartalet för i år, sända vi *gratis och porto-fritt vackra klothpärmar till Iduns romanbibliotek för i år, försedda med guld- och svartsirningar och i färg efter eget val: rött, grönt eller brunt*. Den af Eder anskaffade nya prenumeranten bör *snarast möjligt* verkställa prenumerationen å *närmaste postanstalt*. *I Iduns annonsbilaga till n:r 37 finner Ni en urklippblankett, som ni ifyller och — med bifogande af den nyanskaffade prenumerantens postkvitto — insänder till: Redaktionen af Idun, Stockholm, hvarefter pärmarne med första till-sändas Eder.*

Stockholm i september 1894.

Redaktionen af Idun.

Hemmets nöjen.

Efter Talmage.

Det finns ej så få sätt att göra våra hem mera tilldragande och angenäma, än de i regel äro. Föräldrar kunna ej vänta, att deras barn skola afhålla sig från de förlustelser, som utom hus stå dem till buds, med mindre de låta hemmet blifva något behagligare och gladare än hvad helst annat, ungdomen kan hafva att tillgå på andra håll. Sitten därför icke i ert hem, kära föräldrar, trumpna och ointresserade, med en halft fördömande blick på edra barns ystra munterhet! I voren själfva en gång unga, låten edra barn vara unga! Därför att edra ögon börja blifva skumma och edra fotleder styfva, kväfven ej ungdomsglädjen hos dem, ur hvilkas ögon skalken lyser, och hvilka dansa, emedan deras fötter spritta af lif! Det finns, Gudi lof, en mängd lekar och spel, som kunna, utan att i minsta mån inverka menligt på ungdomens moralitet, idkas i våra hem. Glädten upp hemmen med sådana oskyldiga förströelser! Sittenej och kinken öfver edra krämpor och förvänen eder öfver, att barnen kunna glamma som de göra! Tacken hellre Gud, att deras sinnen ännu

äro så lätta, deras skratt så friskt, deras kinder så rosiga och deras förhoppningar så ljusa. Tids nog kommer solen att skymmas äfven för de kära barnen, tids nog få de göra bekanskap med sorg och bekymmer och ångest. När stormen en gång drager samman molnen på himlen, då mån I refva seglen, men till dess — —!

Infören således i edra hem lekar och spel; ej endast sådana, som äro vår tids uppfinningar, utan äfven sådana, vi fått i arf efter föregående släkten. Söken upplifva allehanda sällskapslekar, hvilka förr i världen roade ung och gammal, såsom exempelvis boutsriméer, tablåer, lefvande charader och äfven dans- och sanglekar. De skulle helt säkert kunna roa ännu i dag.

På sätt som nu blifvit antydt, skulle efter hand bildas förtroliga sällskapskretsar, där man »hade roligt», i det annan ungdom droges till de hem, hvilka förstode bjuda på verkligt nöje, fyllande dem med skratt och skämt och munterhet. Lifsledan, »blasert-heten», eller hvad man nu vill kalla det fulla spöket, skulle ej få något rum med i den ring, där glädjen fattat spiran.

Af förkonstlade så kallade nöjen ha vi öfvernog. Ofvanstående rader vilja i någon ringa mån reagera mot dem.

Blommor från frön.

Den, som skrifer dessa rader, har roat sig med att draga upp åtskilliga slags blommor — Cinneraria, Heliotrop, Coleus och Gloxinia — från frö. Det är ganska intressant att från början följa en blommas utveckling och iakttaga hennes egenheter. Men här vill jag nu egentligen orda om gloxiniorna. Jag har betalat ett paket glox frö med 40 öre, och har jag då haft frön för flere år.

Gloxinians frön äro utomordentligt små. Till säningstid har jag använt maj eller juni. I en kruka med finsällad, något sandblandad jord sår man fröna, strör några få korn af samma blandning öfver dem och lägger en glasskiva öfver krukan. Man bör hålla jorden vid jämn fuktighet — vattnet måste falla ned endast som fint duggregn — och skugga krukan, isynnerhet sedan de små, finludna plantorna kommit upp, hvilket sker efter ett par, tre veckor. När 4 å 6 små blad vuxit fram, brukar jag »skola om» småttin-garna, då jag vanligen afskär hjärtbladen, för att plantorna må komma nog djupt i jorden. Det kan vara svårt nog att få plantorna att lefva öfver vintern — men det går. Bor man i »kalla norden», är det kanske skäl i att på hösten »plantera ner» de små krukorna i större krukor och endast vattna på den »yttre jorden», eftersom största faran för de späda plantorna ligger däruti, att man i vintertid så lätt förvattnar dem. Hafva gloxiniorna emellertid öfverlevat första vintern, kunna de sedan i många år vara till glädje.

Vid gloxiniornas planterande förfar jag antingen som vid andra blommor — lägger ett lager af träkol ofvanpå stenskräfslaget i botten af burken — eller också blandar jag sönderkrossade träkol i de nedre jordlagen. Jag använder endast lätt sandblandad jord. Kolet både göder och ger starkare färg åt blommorna. Gloxiniaerna behöfva emellertid kraftig jord, och jag har hört några säga, att de böra omplanteras hvarje månad. Detta är nog öfverdrifvet, men en trädgårdsmästare har sagt, att man skall sätta om dem två å tre gånger på året, och det låter ju rimligt. Jag har emellertid ej praktiserat detta, är rädd att oroa blommorna för mycket. Man kan, sedan plantorna blifvit nog stora, någon gång gifva dem en svag gödselvattning, andra året lager det starkare, eller rakt af blanda något gödsel i jorden. Färgödsel lär vara att föredraga, emedan den ej så lätt alstrar mask. För att man ej skall behöfva vara rädd för mask, måste all gödsel, som blandas i blomkrukorna, vara väl brunnen, likaså måste vattnet, då man lagar till gödselvattnet, vara kokt.

Sedan gloxinian blommat i juni—september

(första året blommar den ej), vissna bladen småningom, och hela växten blir skräpig. Man skall då så småningom sluta upp med vattningen och, sedan jorden blifvit så torr, att den ej kan mögla, sätta krukans i ett skåp, på en låg blomhylla eller annorstädes, där mau ej behöfver vara rädd att rotknölen fryser. Det praktiseras också att taga upp rotknölen ur jorden och plantera den på nytt, då våren kommer. Min fyraåriga »glox» har hvarje höst, sedan de gamla bladen vissnat bort, börjat skjuta på nytt — och så har jag låtit den bällas, men stammen är nu knotig och ful.

För att åtminstone sommartiden — gloxiniorernas egentliga växttid — ersätta dem den fuktiga luften i ett drifhus, har jag då mina »glox» stående i ett soligt fönst-r och vattnar dem temligen mycket, hvaraf ju alstras fuktig värme. Öfver alla små plantor har jag glas, drifhus i miniatyr. Mot solen skyddas alla mina »glox», både stora och små, genom pappersark, tunna nog att ej fullkomligt förtaga ljuset, ehuru de utestänga den skarpaste solen. De blommande gloxiniorerna flyttar jag in på blomsterbordet, då blommorna vara länare.

Till slut vill jag nämna, såsom min speciella älskt, att de blommor, »glox» eller andra, hvilka man själf uppdrager från frön eller »skott», blifva hårdigare än de, man köper från drifhus.

Människan är kosmopolit, dock finnas ju människor, hvilka ej tåla ombyte af luftstreck. Bland blommorna, fruktar jag, är det ganska få, hvilka tycka om förflyttning. Således: Lillian, Sofie, Anna, Frida och allt hvad i heten: hafven I godt om pengar, men ondt om tålmod, köpen växter, men viljen I med liten kostnad skaffa er en fönst-trädgård, sän och sätten skott! Med litet tålmod och mycken kärlek till blomstren skall det gå bra. — Och Gud gifver växten.

S—m.

Huru man förlofvar sig.

Några betraktelser för Idun
af
Helena Nyblom.

(Forts.)

Jag tror i alla fall, att vi med stor försiktighet böra bedöma verkligheten efter romanlitteraturen, i synnerhet den parisiska romanlitteraturen.

Det är ett genomgående faktum, att författare i alla länder helst välja sådana ämnen, som ge anledning till förveckling och strid eller kunna ge stoff till något slags patos.

Den hvardagliga, jämna lyckan är, af allting, just det, som är minst att säga något om. Att två människor äro lyckliga, hålla af hvarandra och arbeta för sig själfva och familjen under livets vanliga, större och mindre besvärligheter, är icke ett poetiskt ämne, åtminstone icke ämne för en roman, hvart det psykologiskt invecklade och utomkring spännande äro två så viktiga fakulteter.

De lyckliga äktenskapen kan man alltså vara säker på, att vi icke finna beskrifna i franska romaner.

Skulle de därför blott undantagsvis finnas?

Om man med ett lyckligt äktenskap förstår ett idealförhållande mellan två människor, som i allt äro skapade att lyckliggöra hvarandra, tror jag icke, att världshistorien kan uppvisa många sådana förbindelser.

En italienare sade en gång till mig: »Det finns inga lyckliga äktenskap, hvarken i södern eller i Norden. Efter tjugufem års samlif kan ett äktenskap bli ett lugnt vänskapförhållande, men till dess är det — ett helvete.»

Utan att dela denna drastiska uppfattning af äktenskapets lycksalighet, vågar man dock tryggt säga, att de ideala äktenskapen äro sällsynta, liksom alla mänskliga ideal, när de realiseras.

Men om man med ett lyckligt äktenskap förstår ett godt och innehållsrikt samlif, ett gemensamt arbete, med barnens uppfostran som väsentligt mål, finns det utan tvifvel lika många lyckliga äktenskap i Frankrike som i alla andra länder.

Man måste komma i håg, att där som öfverallt finnas två slag af människor, de lättsinniga och de allvarliga. De lättsinniga taga allting lätt, — alltså äfven äktenskapet, och de allvarliga uppfatta äktenskapet som en viktig och allvarlig sak. Följden af denna uppfattning är, att alla allvarligt tänkande fransmän efter en kort ceremoniel förlofning bli goda och trofasta äkta män, och att det finns massor af franska kvinnor, hvilka, efter att knappt ha känt sin trolofvade, blifva de mest exemplariska äkta makar och mödrar och af sina beundrande söner aldrig nämnas under annat än: »ma sainte mère.»

Vi nordbor ha ett visst öfversitteri gent emot de romanska folken, så snart det gäller frågan om äktenskap och familjelif, och inbillas oss, att ett djupare samband mellan äkta makar och mellan föräldrar och barn endast står att finna bland germaniska och anglosachsiska racer.

Men därom är vårt begrepp ofta lika oriktigt som sydlandingarnes begrepp om våra privatförhållanden, när de tro, att vi bo i hålur och att björnar gå omkring på våra gator.

Man finner hos oss högst sällan en sådan tillgifvenhet hos barnen för föräldrarna, som man mycket ofta möter i Frankrike, och den omständigheten, att föräldrarna gifta bort barnen, är långt ifrån alltid olycksbringande.

Tvångsäktenskap äro och förbli öfverallt en dödssynd, men icke alla inklinationspartier bestå sitt prof, och icke heller äro alla föräldrar goda och allvarsamma nog till att med förstånd och framgång välja för sina barn.

Att därför uppställa någon regel för, huru förlofningar skulle ingås med största utsikt att lyckas, är och förblir en omöjlighet.

Man kan endast konstatera, att hos oss afgöra de unga själfva sin framtid, i Frankrike afgöres den af föräldrarna. Resultatet visar, att det ena så väl som det andra kan både lyckas och misslyckas.

* * *

Om förlofningarna i Frankrike börja med beräkning af alla möjliga andra ting än det personliga tycket, så börja däremot i Italien de allra flesta förlofningar med förälskelse.

Södern är de våldsamma känslornas land, och där förälskar man sig så plötsligt, som om man skulle ha fått ett skott i bröstet. Det ser ut, som om Cupido fortfarande ginge omkring och affyrade sina pilar där nere, och hans namn är också inblandadt i folkvisorna vid sidan af namnen på helgon och skyddspatroner.

»Amore» är den kroniska och epidemiska sjukdom, hvaraf hela nationen lider under alla årstider.

Den börjar med, att de två unga ha sett hvarandra på gatan, i teatern eller kyrkan. Den unge mannen blir gripen af en plötslig, vansinnig kärlek. Han tillbringar sin tid med att vandra kring gatorna och passa på vid promenadtiden för att få se en skymt af sin gudinna, när hon vandrar förbi med sina föräldrar eller sin dueña (ty i södern går aldrig en ung flicka ensam på gatan).

Han förföljer henne på afstånd. Han står vid en pelare i kyrkan, medan den sköna ber vid ett altare. Han är hvar kväll på teatern,

när hon sitter i sin loge, och med ryggen mot scenen genomborrar han henne med sin kikare.

Han suckar nedanför hennes fönster; — är han en man af folket, spelar han guitarr för henne; han passar på att smyga sig in i samma kafé, där hon om aftonen går med sina föräldrar, och han dricker ett glas sockervatten vid det ena bordet, medan hon äter sin glace vid ett annat i närheten, och han tar icke ett ögonblick sina ögon ifrån henne.

Den engelske författaren Howells, som i flere år var konsul i Venedig, säger i sin beskrifning öfver de venetianska förlofningarna, att det just icke måtte vara behagligt för en ung dam att så drån morgon till kväll ha en tillbedjare i hälarne på sig, om hon icke tycker om honom.

Det måste störa hennes andakt i kyrkan, att se en ung dandy stå som en staty vid en pelare och suga på knoppen till sin promenadkäpp, medan han slukar henne med ögonen och sedan följer henne till utgången för att räcka henne vigvattnet.

Medan hon sitter i sin loge, kanske omgifven af andra beundrare, skall hon beständigt känna den efterhängsne tillbedjarens kikare som en dubbelpistol siktande på sig. Hon kan icke se ut genom fönstret, utan att ha den oundviklige midt emot på en trottoar, stirrande som en detektiv upp emot hennes balkong.

Allt detta måtte, som sagdt, vara rätt obehagligt, om den unga skönheten icke finner sin tillbedjare »simpatico».

Men man måste också antaga, att de unga damerna i södern lika så väl som hos oss, ja, ännu bättre, förstå konsten att med blickar och åtbörder uttrycka sitt hjärtas mening. Finner en italiensk flicka den förälskade ynglingen besvärlig, afväpnar hon honom säkert inom kort genom iskall likgiltighet.

Är däremot tycket ömsesidigt, lefver hon, liksom han, på alla de flyktiga ögonblick de kunna mötas och utan ord säga hvarandra, huru förskräckligt kärleken förtär dem.

(Forts.)

Ur notisboken.

Ur författaresläkten Carlén har en ny länk brutits ur kedjan. Fröken *Christina Carlén* afled efter långvarigt lidande å Stockholms sjukhem den 22 september. Hon var född den 22 december 1831 och syster till skriftställaren Johan Gabriel Carlén. Tillsammans med sin syster, den bekanta skriftställarinnan Octavia Carlén, innehade hon en följd af år ett mycket besökt läbibliotek i det numera ombygda hörnhuset vid Normalmstorg och Hamngatan. Äfven den afidna sysslade med literaturen. Under de senare åren har hon varit mycket sjuklig.

En kvinnlig nykterhetsorganisation. Medan man väntar på ankomsten af de hundra representanterna för Världens kvinnors nykterhetsförening, hvilka den 1 oktober antråda sin resa kring jorden med petitionen om rusdrycksförbud, har en del högre stående kvinnor börjat organisera ett »Svenska kvinnornas nykterhetsförbund» med ledning i Göteborg och lokalföreningar öfver hela landet.

Förbundet vill verka på sätt, som lämpa sig för svenska åsikter och förhållanden, och hoppas, bland annat, kunna »motverka det bland vårt lands kvinnor allt mera tilltagande bruket af berusande drycker», men »får icke under några villkor sysselsätta sig med politiska frågor eller deltaga i valagitationer eller sluta sig till petitioner, ställda till riksdagsmän, myndigheter, korporationer m. m.» och utgör således på sätt och vis en protest mot »världens kvinnors» agitationsresa.

Till den stora hvilan. I söndags afled härstädes änkefru *Maria Sofia Sjögren* efter ett par dagars sjukdom i den höga åldern af nära 96 år; hon var nämligen född den 13 november 1798. Den gamla var för sina år ovanligt kry och rask, och ingen kunde märka på gumman, att hon närmade sig så nära hundratalet som hon gjorde. Ända intill det sista företog hon promenader, och de tre trappor, som ledde upp till bostaden, bevärade henne icke synnerligen. Själsförmögenheterna voro i det närmaste bibehållna, och ur sitt rika minne kunde hon framdraga den ena historien efter den andra om förhållandena i forna dagar i Upsala, där hennes fader, rådman Lindroth, var boende, och där hon själf vistats under största delen af sin lefnad.

År 1829 änka efter kyrkoherden i Vesslands pastorat G. O. Sjögren, fick hon vid 30 års ålder ensam öfvertaga vården och uppfostran af fem små barn. Af behållningen på den inkomst, som pastoratet under nådeåren lämnade, köpte hon ett hus i Upsala och mottog inackorderingar. Därmed fortfor hon ända till 1880, då hon flyttade till Stockholm. En god hälsa, ett gladt och gemytligt sinnelag samt en aldrig tröttnande arbetsförmåga voro utmärkande för den gamla. Hon efterlämnar barn, barnbarn och barnbarnsbarn.

En gripande sorgeakt blef fröken *Maria Holms* likbegångelse i söndags middag på Nya kyrkogården. Våra läsarinor känna det sorgliga ödet, som drabbade den unga damen, då hon på resa från Paris till hemlandet dödades vid järnvägssammanstötningen i Appilly. Hennes stoft, en blott allt för ringa ersättning för det lefvande lif, den ungdom och verksamhetsförmåga som på några minuter förintats, hade i tordags anländt till den äldriga modern, och på denna höstdag med omväxling af solglimtar och grävåderstämning skulle det nu anföras åt jordens sköte.

Nyfiikenheten hade troligen lockat många af de hundratalet, som vid kyrkogårdsgrunden mötte likfölet, dit ut till de dödas stad. Men af den rika blomstergård, som efter jordfästningen offerades åt den dödas minne, var lätt att förstå, att i detta lifliga deltagande många personliga vänskapskänslor togo sig ett uttryck.

Teater och musik.

Kungl. operan återupptog i söndags »Mignon» med delvis ny rollbesättning. Sålunda utförde fröken *Lindegrén* titelpartiet och redde sig därmed ganska bra. Slämman förefaller visserligen ännu utvecklad och särskild i mellanregistret tämligen svag, men höjdonerna få ofta en varm och fyllig klang, som är af god verkan. I sitt spel inlägger den unga sångerskan därjämte känsla och lif. Trägna studier i såväl ena som andra hänseendet äro dock ännu af nöden. Som *Vilhelm Meister* debuterade hr *Nilson-Adami*, hvilken för några år sedan uppträdde härstädes i operacomiquen. Hr N.-A. har en ljus och hög, men tunn och spröd tenor och torde godt kunna försvara sin plats i sekundära partier. Ett sådant parti som det här föreliggande öfverstiger dock hans krafter. I sitt uppträdande ådagalägger han för öfrigt en viss ledighet och *savoir faire*. Hr *Södermann* hade öfvertagit gubben *Lotharios* roll, hvilken dock ej vidare syntes intressera honom. Den torde ej heller rätt ligga för hans skaplynne. Fröken *Karlsohn* var briljant som *Philine* och fru *Linden* återsåg man med nöje som *Fredrik*. Hrr *Grafström* och *Malmjö* fyllde godt sina små uppgifter som *Jarno* och *Antonio*. Och *Laertes*, ja det var hr *Rundberg*.

Repertoaren för veckan upptager för onsdagen »Aida», torsdagen »Romeo och Julia», i dag fredag »Regementets dotter» och baletten »Dygnets timmar», söndag »Lohengrin» samt måndag »Orfeus» och »Pajazzo».

Vasateatern har med sitt nya program gjort en *succés de rire*, som artar sig till att bli något lika mirakulöst som den outslitliga tantens — »Charleys tant» mena vi naturligtvis — på Söder. Af engelskt fabrikat är äfven »Niobe», herrar *Paultons* lustspel; men nej, vi skola vara rättvisa — och epitetet »fabrikat», som passar ypperligt om det förstnämnda stycket, är orättvist gent emot »Niobe» så till vida, som denna pjäs verkligen är byggd på en ovanligt original och lustig idé, om den ock ej äger några djupare *litterära* förtjänster. Och så som detta uppslag — att låta antikens förstenade Niobe efter 3000 årig sömn åter uppstå och lifsläfva och klassiskt tragisk vandra om-

kring i en modern engelsk spetsborgarfamilj — är begagnadt, visar det sig till fullo uppnå syftet att försätta åskådarna i den allra bullersammaste stämning af uppsluppen häpenhet.

I hög grad är effekten af det lustiga upptaget beroende af titelrollens framställarinna. I fru *Hilda Castegren* hade Vasateatern också varit nog lycklig att finna en utsökt representant för Niobes marmorskönhet och drottninglika patos. Af de medspelande må särskildt nämnas hr *Warberg*, som med smittsam humör spelade en försäkringsdirektör, det värst utsatta offret för den tårymniga helleniskans gengångarskap.

Som förpjäs till »Niobe» gifves en liten ganska lustig farsoperett, »Ut med hin!» af *Paul Prandel*, i hvilken särskildt fru *Emma Berg* samt hrr *Kellberg* och *Scenson* skörda lifligt bifall.

Halsbandet.

Af Guy de Maupassant.

Öfvers. för »Idun» af *Elin C.*

(Forts. o. slut fr. föreg. n:r.)

Han satte på henne ytterplaggen, som han redan lagt i ordning; det var hennes simpla hvardagskläder, hvilkas torftighet nu stack hjärt af mot den lysande baltoaletten. Hon kände det och ville skynda sig undan för att icke bli observerad af de andra damerna, som svepte in sig i dyrbara pälskappor. Loisel ville hejda henne.

»Vänta litet. Du förkyler dig därute. Jag skall skaffa en droska.»

Men hon hörde icke på honom, utan skyndade fort utför trappan.

Komna ned på gatan, funno de det omöjligt att få tag på någon vagn; de försökte öfverallt och ropade efter kuskarne på långt håll.

Missmodiga och huttrande af köld gingo de ned mot Seine. Vid kajen funno de ändtligen en af dessa gamla droskor, hvilka endast äro i gång om nätterna, som om de vore rädda att visa sin skröplighet i dagsljuset.

De åkte nu hem till rue des Martyrs och gingo sorgsna upp för den gamla trappan. Hennes lycka var nu slut! Han gick och tänkte på, att han måste vara på sin plats kl. 10.

Hon tog af ytterkläderna framför spegeln för att än en gång få se sig i all glans. Men plötsligt utstötte hon ett skrik. Halsbandet var borta!

Hennes man, som redan var till hälften afklädd, frågade bestört: »Hvad är det? Hvad är det?»

Hon vände sig om.

»Jag har... Jag har... jag har förlorat halsbandet!»

»Hvad säger du? Det är inte möjligt!»

De letade i vecken på klädningen, i kappan, i fickorna — öfverallt, men utan att finna något.

»Är du säker på, att det fanns kvar, när du gick från balen?» frågade han.

»Ja, jag rörde vid det i trappan.»

»Men om du hade tappat det på gatan, skulle vi nödvändigt ha hört, när det föll. Säkert ligger det i droskan.»

»Ja, det är troligt. Såg du efter numret?»

»Nej. Och du inte heller?»

»Nej.»

De sågo förtviflade på hvarandra. Ändtligen var Loisel åter klädd.

»Jag skall gå tillbaka samma väg, som vi gingo nyss,» sade han, »kanske skall jag finna det.»

Och han gick ut. Hon satt orörlig på en stol, klädd i baldräkt, hade icke styrka nog

att kunna gå till sängs, — tillintetgjord, nästan utan medvetande, utan en tanke. Vid sjudiden kom hennes man tillbaka, utan att ha funnit något.

Han gick till polisprefekten, utlofvade en belöning i tidningarna, frågade efter vid hyrkuskverken — gick öfverallt, där han trodde sig kunna ha den minsta förhoppning.

Hon väntade hela dagen liksom förlamad af ångest och förtviflan inför denna gränslösa olycka.

Loisel återkom på kvällen, blek och förtörd, han hade icke lyckats finna minsta spår.

»Du måste skriva till din väninna,» sade han, »att låset på halsbandet gått sönder, och att du lämnat bort det till lagning. Därigenom få vi tid på oss att kunna finna någon utväg.»

Hon skref efter hans diktamen.

Efter en veckas förlopp var allt hopp ute. Loisel, som hade blifvit fem år äldre, förklarade: »Vi måste nu tänka på att ersätta smycket.»

Dagen därpå togo de med sig etuiet och uppsökte den juvelerare, hvars namn stod på lockets insida. Han såg efter i sina böcker.

»Jag har inte sålt halsbandet,» sade han, »utan endast etuit.»

De gingo nu från juvelerare till juvelerare för att söka finna på ett annat, likt det förlorade, hvilket de hade all möda att kunna komma ihåg i minsta detalj, nedtyngda som de voro af oro och bekymmer.

I en butik i Palais Royal fanns det ändtligen ett diamanthalsband, som föreföll dem vara alldeles likadant som det borttappade. Det kostade 40,000 francs, men skulle möjligen kunna säljas för 36,000.

Juveleraren lofvade att låta det ligga för deras räkning i tre dagar och gick äfven in på deras villkor att återtaga det för 34,000 francs, i händelse att det förlorade återfanns inom februari månad.

Loisel ägde 18,000 francs, som han ärfte efter sin far, det öfriga måste han låna.

1,000 francs lånade han på ett håll, 500 på ett annat, 5 louisdoror af en, 3 af en annan, han drog växlar, skref förbindelser på hårda villkor, gjorde upp affärer med procentare och alla möjliga slags ockrare. Han utblottade sig för hela lifvet, skref under sitt namn, utan att ens veta, om han skulle kunna göra rätt för sig, och — uppfylld af fruktan för den dystra framtiden, för det gränslösa elände, som drog sig samman öfver honom, för alla de yttre försakelser och alla de förödmjukelser han skulle komma att lida — gick han och köpte diamantsmycket och räknade upp 36,000 francs på boddiskan.

När fru Loisel återlämnade halsbandet till sin väninna, sade denna med en iskall ton »Du borde ha lämnat igen det förr, jag kunde ju ha behöft det.»

Hon öppnade icke etuit, fru Loisel hade varit så ängslig för det. Om hon märkt utbytet, hvad skulle hon då ha tänkt? Hvad skulle hon ha sagt? Skulle hon icke ha ansett henne för en tjuf?

Mathilde Loisel kände väl till fattigdomens tunga lif. Hon fattade sitt beslut med ens — hjältmodigt. Denna oerhörda skuld måste betalas, hon skulle betala den. Tjänstflickan fick afsked, våningen blef uppsagd, och en vindskupa hyrdes i stället.

Hon var förtrogen med de grofva hushållsgöromålen, de motbudande kökssysslorna. Hon di-kade själf och fördärfvade sina fina, skära naglar på smutsiga stenkärl och ka-

